

Willen weten wat er in de wereld gebeurt

DOOR LIES VAN RIJSEN

Voor het eerst in jaren bevond hij zich op Prinsjesdag niet achter zijn bureau, maar stond hij in het publiek langs de route uit te kijken naar het passeren van koning en koningin. Financial Investigator sprak met Gerard Riemen, scheidend directeur van de Pensioenfederatie.

Foto: Harald Lakerveld

CV

2010-november 2019	Pensioenfederatie, Algemeen Directeur
2008 – 2010	Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, Algemeen Directeur
2007 – 2008	Ministerie SZW, Directeur directie Uitvoeringsbeleid, eerste adviseur van bewindslieden
2000 – 2007	Ministerie SZW, Plaatsvervangend directeur directie Arbeidsverhoudingen/Hoofd afdeling Pensioenbeleid

Wij waren met zes broers en zussen. Het was nooit stil. Aan de keukentafel werden de wereld en de wereldpolitiek stevig bediscussieerd. We lazen twee kranten en het televisiejournaal was 's avonds vaste prik. Van Vietnam tot Lockheed, het kwam allemaal over tafel en iedereen had een mening. Die bracht je naar voren en verdedigde je. Toen mijn broer zijn vriendin en latere vrouw voor het eerst meebracht naar huis, barstte zij op een gegeven moment in tranen uit omdat ze dacht dat we ruzie hadden. Daar was geen sprake van, we voerden gewoon een gesprek. Ik ben slechthorend, net als een broer en zus. Dat betekende natuurlijk iets voor de toonhoogte en het volume van onze gesprekken. Als je dan ook nog eens met zoveel bent, allemaal jong, en het idee hebt dat je een discussie wint als je een ander overstemt, dan geeft dat een hoop drukte. Iedereen deed mee en voor ons was dat normaal.

De passie voor sociale vraagstukken heb ik van huis uit meegekregen. Mijn vader was vakbondsman. Uiteindelijk werd hij vicevoorzitter van het NKV (Nederlands Katholiek Vakverbond), dat samen met de NVV opging in vakbond FNV. Mijn vader had een grote interesse in sociale-zekerheidsvraagstukken. Hij zat in het bestuur van PME, SER, de Ziekenfondsraad en de Bedrijfsvereniging. Later was hij als voorzitter van de Raad van Arbeid ook actief in de zorg en op het terrein van de volksverzekeringen. Op het departement had ik dezelfde beleidsterreinen onderhanden: de uitvoeringsorganisatie van de sociale verzekeringen.

Mijn gedrevenheid is echt niet exclusief voor pensioen. Als ik het leuk vind wat ik doe, ga ik er vol voor. Ik kan niet anders. Op andere vakgebieden in mijn werkzame leven was ik net zo gedreven. Ik kan dingen niet halfslachtig, op halve kracht, doen. Ik moet zeggen dat ik pensioenen een

De passie voor sociale vraagstukken heb ik van huis uit meegekregen. Mijn vader was vakbondsman.

Mijn gedrevenheid is echt niet exclusief voor pensioen. Als ik het leuk vind wat ik doe, ga ik er vol voor. Ik kan niet anders.

van de allerleukste beleidsterreinen vind die ik tot nu toe onder handen heb gehad. Het kost me geen enkele moeite er energie voor vrij te maken en ervoor te gaan. Bij pensioenen komen vrijwel alle facetten van het veld over je bureau. Ze grijpen op elkaar in en je komt ook altijd op aanpalende terreinen uit: fiscaal, huwelijks-, internationaal en Europees recht, om maar wat te noemen. Maar ook de hervorming van de arbeidsongeschiktheidswetten en het schrijven van sociale nota's hebben me zeer boeide.

Het samengaan van de drie pensioenkoepels OPF, VB en UVB was absolute noodzaak. In de bijna tien jaar dat we nu bestaan, heeft de Pensioenfederatie haar bestaansrecht bewezen. Het is dé spreekbuis voor de pensioensector die alle partijen – toezicht, Kamerleden, ministeries – erkennen. In Brussel zijn we een bekende partij bij de Europese Commissie geworden. Toch denk ik dat de pensioensector kansen laat liggen. We zouden sterker en invloedrijker zijn als we meer met elkaar zouden samenwerken en optrekken. We zijn geen concurrenten van elkaar. Fondsen zouden niets voor elkaar moeten verbergen, maar voluit kennis en vaardigheden kunnen delen. Men blijft aarzelend. Voor een deel komt dit door de uiteenlopende posities van fondsen. Sommige staan er goed voor, andere niet. Bij de samenwerking in de lobby speelt natuurlijk mee dat fondsen nu eenmaal verschillend tegen vraagstukken aankijken. Het is geen geheim dat we er als Pensioenfederatie de afgelopen jaren niet in zijn geslaagd een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen op wat nu een goede discontovoet is. Dan kan je ook moeilijk eendrachtig in de lobby opereren. Verder concurreren uitvoeringsorganisaties waaraan veel van het werk wordt uitbesteed en die innovatief en creatief willen zijn, natuurlijk wel degelijk met elkaar.

Wat mij opvalt, is dat in de afgelopen jaren bij de departementen de mate waarin men openstaat voor uitvoeringsvraagstukken bij de pensioensector is verminderd. Dat blijkt momenteel duidelijk bij het wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding. De Belastingdienst, DNB, AFM en de AP hebben allemaal een uitvoerings- of toezichttoets kunnen doen. Wij hebben er steeds op gewezen dat er nog

Ik moet zeggen dat ik pensioenen een van de allerleukste beleidsterreinen vind die ik tot nu toe onder handen heb gehad.

pensioensector
vraagstukken
visie
beleidsterreinen
gedrevenheid
pensioenfederatie
rente
pensioen
vakbond
uitvoeringsvraagstukken
uitvoeringsorganisaties
pensioenfondsen

Afbeelding: Wordwolkn.nl

veel aspecten aan het wetsvoorstel zitten die uitvoeringstechnisch problemen opleveren. Aan ons noch aan het Verbond is gevraagd of het wetsvoorstel in deze vorm uitgevoerd kan worden. Deels begrijp ik dat. Toen ik zelf nog 'beleidsboer' was, was ik ook geneigd om tegen uitvoerende partijen te zeggen: 'Dit is het. Voer het maar uit.' Maar op een gegeven moment komt de slinger terug en zie je in dat dit zo niet kan werken. Dan krijg je een focus voor uitvoeringsvraagstukken. Dat de overheid hier vandaag de dag weinig oog voor heeft, bevreemdt me wel, gezien hun eigen miskleunen met grote ICT-projecten. In dat licht is het onbegrijpelijk dat de overheid het pensioenregister steeds weer op de korrel heeft voor een volgende uitbreiding. Het project is geslaagd omdat we het eenvoudig en smart hebben gemaakt. Laat dat toch zo blijven! In de laatste troonrede ging onze koning in op de uitvoeringsproblematiek bij het UWV, de Belastingdienst en het CBR en trok daaruit de conclusie dat de menselijke maat zoek is en sommige wetgeving te gecompliceerd. Wie weet gaat de slinger weer de goede kant uit.

De lage rente is een enorm probleem voor de pensioenfondsen. Er is veel discussie over binnen de sector. Ik heb er de afgelopen vijf jaar voor gepleit de discussie niet meer met politiek en DNB te voeren omdat het uitzichtloos was. De afgelopen tijd ben ik ervan teruggekomen omdat het een volkomen absurd verhaal aan het worden is. Het kan niet waar zijn dat je als pensioenfonds met rentes van nul of negatieve rentes moet rekenen. Hoe het komt dat de rente zo laag is, kan me niet zoveel meer schelen. Het gaat erom dat het een absurditeit is dat we hiermee moeten rekenen. Het is absurd dat als ik jou over 5 jaar 100 euro moet geven, ik daarvoor nu 104 euro in een kluis moet leggen.

We moeten nu doorpakken naar een pensioenovereenkomst en een wetgevend stelsel waarbij je weg kunt komen van deze rente. Ik denk dat dit kan als je eerst de zorg van DNB en minister Koolmees erkent. Zij willen de huidige rekenrente handhaven, omdat ze vrezen dat pensioenfondsen anders gaan uitdelen en daardoor jongeren tekortdoen. We zouden eerst moeten bespreken wat we een eerlijke risicodeling tussen de generaties vinden. Vervolgens kijken hoe je de verplichtingen moet waarderen om aan die risicodeling recht te doen. Op die manier kan je er wellicht samen uitkomen. Maar je komt alleen in gesprek als je ook de achterliggende zorgen erkent en vraagt daar dan over in gesprek te gaan met elkaar.

Ik weet nog niet wat ik ga doen als ik op 31 oktober de deur van de Pensioenfederatie achter me dicht trek. Verdergaan in de pensioenen zou ik heel leuk vinden. Het is een schitterend beleidsterrein, maar er zijn meer aantrekkelijke beleidsterreinen. Ik vind het vooral belangrijk dat ik een functie tref waar beleidsbeïnvloeding en beleid maken, samenkomen en dat ik kan werken in wat ik noem een ingewikkeld stakeholdersveld. Wat maakt pensioenen nu zo boeiend? Dat geen van de betrokken partijen het alleen kan. Je hebt elkaar nodig: sociale partners, pensioenfondsen, het kabinet, het toezicht. Er zijn natuurlijk meer sectoren met zo'n divers speelveld. De zorg bijvoorbeeld, met zorgverzekeraars, zorginstellingen, het ministerie, de Europese regelgeving, het steeds terugkerende vraagstuk in hoeverre de markt de problemen kan oplossen. Onderwijs vind ik ook zo'n werkveld. Je hebt te maken met heel autonome schoolbesturen met uiteenlopende achtergronden, de Grondwet en tegelijkertijd met de financiering vanuit de overheid. Op zulke terreinen zie ik mezelf ook wel weer acteren op het gebied als beleidsmaker of beleidsbeïnvloeder, bruggen slaan en samen met heel veel anderen de gemene deler vinden en de taak oppakken om er wat van te bakken. Beleidsterreinen waar één partij zegt hoe het zal gaan, doen me weinig. Polderen vind ik heel waardevol, omdat het uiteindelijk betekent dat je op zoek gaat naar draagvlak in de samenleving. Uit die zoektocht komen altijd compromissen voort. Die zijn misschien niet mooi, maar je hebt wel geprobeerd met de belangen van alle partijen enigszins rekening te houden. Dat vind ik waardevol.

Toch denk ik dat de pensioensector kansen laat liggen. We zouden sterker en invloedrijker zijn als we meer met elkaar zouden samenwerken en optrekken. We zijn geen concurrenten van elkaar.

Kennis kan je opdoen, maar uiteindelijk zijn competenties en vaardigheden belangrijker dan kennis.

Van pensioen weet ik inderdaad veel. Maar toen ik eraan begon, wist ik niets. Kennis kan je opdoen, maar uiteindelijk zijn competenties en vaardigheden belangrijker dan kennis.

Ik heb onlangs – een collega adviseerde me dat – van Vasili Grossman, een Russische schrijver die de slag om Stalingrad heeft meegemaakt, 'Leven en lot' gelezen. Het verbaast en fascineert me wat een mens kan doorstaan. Economische literatuur lees ik vooral om dingen te begrijpen. Bijvoorbeeld waar de grote crisis van 2008 nu precies door ontstond. Wat er in de wereld gebeurt, houdt me buitengewoon bezig en daarover praat ik ook met mijn drie kinderen. Onze zoon studeert International Relations in Leiden. Hij zit momenteel voor een half jaar in Beijing. Duidelijk is dat het leven tussen de internationale studenten hem zeer goed bevalt, maar zijn apps zijn verder zo summier dat ik hem deze maand maar eens ga opzoeken. Mijn dochters zijn het huis uit. De een studeert in Rotterdam, de ander heeft een vak geleerd in de metaal en is er terecht trots op dat ze haar eigen centen kan verdienen. Het is normaal dat kinderen op hun achttiende het huis verlaten. Ook Floris wil op kamers als hij terug is uit Peking. Van mij mag hij nog wel even thuis blijven wonen. Dat vind ik gezellig. Het wordt anders zo stil in huis. Na 1 november wordt dat nog voelbaarder. «

In de bijna tien jaar dat we nu bestaan, heeft de Pensioenfederatie haar bestaansrecht bewezen.

Pensioen is een van de allerleukste beleidsterreinen;

De Pensioenfederatie is dé spreekbuis voor de pensioensector geworden;

Laat ook de pensioensector bij nieuwe wetgeving een uitvoeringstoets uitvoeren;

De risicovrije rente als discontovoet voor pensioenfondsen handhaven, is absurd;

Beleid maken en beïnvloeden, bruggen slaan, de gemeenschappelijke deler vinden en er samen wat van bakken. Dat wil ik ook in de toekomst graag weer doen.